

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΡΗΤΙΚΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ

ΕΤΟΣ Α' ΑΡΙΘ. 5
ΧΑΝΙΑ
1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1924

Εισηγητής επί της βίβης
ΜΑΝ. ΚΡΙΑΡΑΣ
Διαχειριστής
ΠΟΛ. ΚΑΛΩΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θ. ΣΤΑΥΡΑΚΗΣ : Τραγούδια ένδου γυρισμού
Δ. ΜΑΡΜΑΡΗΣ : Έκ θαύτων
ΒΕΛ. ΦΡΕΡΗΣ : Γιάννης Σαβασόβ
Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ : Το άμάρτημα του
Ναζα—Γιώργη
Η. ΚΟΡΝΑΡΟΣ : "Ας γίνουν θέμα μάστιγα..

—Δεξιά
Μ. ΣΚΟΥΛΟΥΔΗΣ : "Η ανάπτυξη της όργανικής μουσικής στην Ήταλία από του Παλαιότουρου ως σήμερα
Ν. ΜΑΡΙΝΗΣ : "Ο κατάδικος
—Νέα Βιβλία—

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΕΝΟΣ ΓΥΡΙΣΜΟΥ

— 3 —

Ψυχή, πάλι τὸ πάθος σου
πάν ταίριασμα θὰ τόβρωι,
σὲ λίγο κι ἡ γκριζόφωτη
βαρυσθυμιά του "Οχτώβρη.

Κι ὅταν ξάφνου — ἀνατριχίασμα
στῆς ἀλλῆς μας τὰ χόρτα —
ὁ βορριάς του πάν μήνυμα
μοῦ χτυπήσει τὴν πόρτα.

Θαρθεῖ κι ἡ Θλίψη μάγισσα,
μὲ τῶν καημῶν τὶς βλόγες,
νὰ φτερώσει τὸν πόνο σου
σὲ πολύμορφες φλόγες !

— 4 —

Καὶ κάποτε τὴν ἄφραστη
γροικώντας ἐμπνοή σου,
θὰ πέρνω τότε τ' ἀκριβὸ
βαθύφωνο βιολί σου.

Καὶ στὸν διπλῶν χυνόπορῶν
τὶς ποὺ δὲν φέβγουν ὄρες,
θὰ κράζω τῶν χιαιμικῶν
ὄνειρον μου τὶς κόρες :

Ἴσκιος ξεπνώντας στὶς γωνιές,
πάν μὲς σὲ κοιμητήρι,
νὰ στήσουν τῶν μακάβριων
χορῶν τὸ πανηγύρι.

1922

ΦΡΑΣΕΥ. Ν. ΣΤΑΥΡΑΚΗΣ

ΕΚ ΒΑΘΕΩΝ

"Αδερφή, τοῦ μουσουλίου σου ἀναδένω τὰ σκαλιὰ
κρατώντας σου τὴν τέφρα στὴν ὕδρι.
Γύρω κανεῖς, μιλιὰ...
Πόσο θρηνώ σε, ὦ χλωμῆ "Αγλαΐα!..

Κ' εἰν τῆς δδόνης μου τὸ ἀνάγλυφόν σου μάρτης
τρεμολυγὰι τὸ γόνυ στὸ σκαλί
ἀμφίβολο ἂν εἰν ἀλήθεια. "Αλλὰ ὁ χάρτης
ὁ μαρμάρωνος, — "Ενθάδε κεῖται — μοῦ λαλεῖ!..

ΔΥΣΣΗΣ ΜΑΡΜΑΡΗΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΑΒΑΩΣ

[Απόσπασμα από το ομοίωμα του ψυχολογικό διήγημα, ποιητικό κωμωδία προέχως δὲ διήγημα. Έκδοσις Ν. Αλκιώτου, Ήρακλειο. Τὸ ὀκτώτοιο τῆς ἡρώα εἶναι ἔργο τοῦ ζωγράφου κ. Γ. Βαλουδάκη].

Καὶ τὸ ἀπίσιον γέλοιο τῆς ἀρρώστειας τοῦ ἀντήχησε μέσθ στὴ μικρὴ κάμαρα τοῦ Νοσοκομείου :

—Χί... χί... χί...

Ὁ γιαιτρός δὲν ἔχασε τὴν εὐκαιρίαν. Ἄρπαξε τὸ Σαβωῶθ ἀπὸ τοῦς ὤμουσ καὶ τὸν κοίταξε στὰ μάτια χωρὶς νὰ μιλεῖ. Κ' ἐκεῖνος δὲν ἔφερε καμιά ἀντίσταση. Πελοῦσε δυνατὰ καὶ καλοῦσε τὴ Ρίκα, ποὺ νόμιζε πὼς τὴ θεωροῦσε στὴ σκοτεινὴ γωνιά τῆς καμαρωτοῦλας. Τὴν ἔδλεπε ὀλοζώντανη, καθὼς στὸ φυσικὸ Ἰ' ἀμυγδαλωτά, λοξὰ τῆς μάτια φώτιζαν ὡς ἀστέρις, τὰ ὀλόδροσα χεῖλια τῆς γενοῦσαν καὶ στὴν πιὸ κοιμισμένην ὑπερξῆ τὴν ὄρεξη τοῦ φιλοῦ, τὰ καστανὰ μαλλιά τῆς, χτενισμένα ὅπως πάντα, μὲ μιὰ μικρὴ κοτσίδα κ' ἕνα ζευγάρ κτυσαρωμένους τοῦφες, πεσμένες ἀπάνω στὰ ροδόχρωμα αὐτιά τῆς, ἐμπνέανε ἕναν ἀχνὸ ἔρωτα, ξένο ἀπὸ κάθε σαρκικὴ στιγμικία ἡδονή. Καὶ φαντάζανε τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς, τόσο ζωντανὰ πούδιταν στὸ φάσμα ψυχῆ, αἰσθήσεις, δράση.

Παραδομένος ὁ Σαβωῶθ, μὲ ὅλη τὴν ψυχὴ στὴν ὀπιτασία τῆς Ρίκας εἶχε τόσο ἀποξενωθεῖ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τοῦ ποὺ ἡ παρουσία τοῦ γιαιτροῦ ἔπαιξε νὰ τοῦ εἶναι αἰσθητή.

Κ' εἶταν τότε πού ὁ ἀγνωστός τοῦ σείοντάς τον ὀρητικὰ ἀπὸ τοῦς ὤμουσ τοῦ φώναξε μὲ ἀγρια κ' ὑποβλητικὴ φωνή :

—Σαβωῶθ ! Ἔισαι τρελλός !...

Τὰ λόγια τοῦ φρενολόγου ὀρήξαν θαθεῖα ἀπήχηση στὴν ψυχὴ τοῦ Γιάννη, ποὺ τὸν συνέφεραν γιὰ μιὰ στιγμή.

—Ἐγὼ τρελλός ; ρώτησε δλέποντας μ' ἔχθρα τὸ γιαιτρό.

Κι ὁ φρενολόγος παίρνοντας τὴν ἡσυχία καὶ χαλδευτικὸ ὕφος ξανάπε :

—Κύριε, δὲν ξαίρετε ὅτι μέσθ στὴν ἐκκλησία δὲν κάνε νὰ μιλοῦν ; Ἐπειτα γιαιτὶ φορεῖτε τὸ κηπέλο σας ; Βγάλτε το, κύριε...

Ὁ Σαβωῶθ ἔρριξε σ' ὄλο τὸ δωμάτιο μιὰ ἔξεταστικὴ ματιά, ἔκανε τὸ σταυρό του, καὶ σηκώθηκε ὀρθός. Ἐξήφην τὸ γέλοιο τοῦ ξεχύθηκε πάλι μέσθ στὴν κάμαρα :

—Χί... χί... χί...

Ὁ φρενολόγος ὀγῆκε γιὰ μιὰ στιγμή ἔξω, καλεσε τὸ διευθυντὴ τοῦ νοσοκομείου καὶ τοῦ εἶπε :

—Δώσετε ἐντολὴ νὰ τηλεφωνήσουν στὸ Ἄσυλο τῶν Φρενοβλαβῶν νὰ στείλουν τὸ ἀμάξι. Ἡ παρμιονὴ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ ἐδῶ εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνη...

Καὶ ξαναμῆκε μέσθ. Βρῆκε τὸ Σαβωῶθ καθισμένο στὴν κρέκλα καὶ κυριευμένο ἀπὸ μελαγχολία. Στὴν ἀκρὴ μιὰς τρίχας τοῦ μουστακιοῦ τοῦ τικλαντευόταν ἕνας ὕψρος κόσμος...

Τὰ μάτια τοῦ εἶταν ὀκρυσομένα...

IX

Τὸ ἀμάξι στάθηκε μπροστά σὲ μιὰ καγγελοφραχτὴ πόρτα φοντρειομένη μὲ πλατιῆς τάβλες. Πρῶτος κατέβηκε ὁ ἐπιστάτης τοῦ τρελλοκομείου, ὕστερ κ φρενολόγος καὶ τελευτῆος ὁ Σαβωῶθ, ποὺ τὴν εἶχε συνἔλθει ὀλότεια. Τὸ μυαλό τοῦ ὀρήκε τὴν ἰσορροπία τοῦ κ' ἡ λογικὴ, ποὺ λίγη ὄρα πρὶν τὸν εἶχε ἀφήσει, ἄρχισε πάλι νὰ τὸν κυβερνα. Μόλις ἀντίκρυσε τὸ χτίριο μὲ τὰ θεόκλειστα παράθυρα καὶ τὴν αἰθερένια πόρτα, ρώτησε τὸ φρενολόγο :

—Τὶ εἶναι πάλι ἐδῶ ; Ποῦ μὲ φέρκα;

Κι ὁ φρενολόγος δὲν ἀπάντησε. Προχωροῦσε μπροστά. Ὁ Σαβωῶθ τὴν ἀκολουθοῦσε κτυσαίνοντας. Ὁ ἐπιστάτης τοῦ «Ἄσουλου» ἀνοῖξε τὴν πόρτα κ' ἔκανε τόπο στοῦς ἄλλους δυὸ νὰ περάσουν.

Τὸ νέο περιῶλλο ἄφησε μεγάλη ἐντύπωση στὸ Σαβωῶθ. Ἐνας ἀρκετὰ μεγάλος κήπος ἀπλωνόταν πρὸς τὸ δύπκτο χτίριο, φυτεμένος μὲ πολλὰ δέντρα, κ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστο μὲ ὀρθόκορμες φοινικίς. Διαβλίνοντας κάτω ἀπὸ τὴν μικρὰ δεν-

τροστιχία εἶδε νὰ κάθονται σὲ στενὰ παγκάκια λογῆς-λογῆς ἀνθρωποι μὲ πρῆξενες φυσιογνωμίες καὶ νὰ μιλοῦν μονηχοὶ τους, νὰ χειρονομοῦν, νὰ κλαῖνε, νὰ γελοῦν, νὰ χαϊδεῦουν τὰ δέντρα, νὰ φιλοῦν τὸ χώμα, νὰ τραγουδοῦν, νὰ φωνάζουν κ' ἄλλους ἀμίλητους νὰ κοιτάζουν τὸν οὐρανὸ ἢ τὴ θάλασσα ποὺ φαινόταν ἀπὸ τὸ ἀνοῖγμα τοῦ τοίχου πέρα κηκρού. Καὶ τὸ περίεργο αὐτὸ θέμα ξαναγέννησε στὸ Σαβωῶθ τὴν ἐπιθυμία νὰ μάθει τί εἶταν τὸ μέρος ἐκεῖνο ποὺ τὸν ἔφεραν ἔτσι ξαφνικά, χωρὶς νὰ τὸν εἰδοποιήσουν, χωρὶς νὰ τὸν ρωτήσουν κὰν ἂν θὰ ἤθελε νὰ πάει. Καὶ ρώτησε πάλι τὸν φρενολόγο :

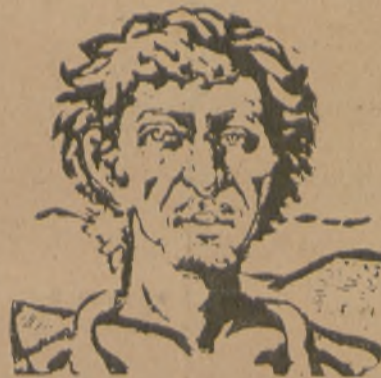
—Μὰ ἐπὶ τέλους θὰ μοῦ πῆτε ποῦ ὀρίσκομαι ;

Ὁ φρενολόγος τοῦ ἀπάντησε γιὰ δεῦτερη φορὰ μὲ εἰσιωπῆ τοῦ κ' ὁ Γιάννης ἀπογοητευμένος δὲν τόλμησε νὰ ξαναρωτήσῃ.

Περπατώντας ἀμίλητοι φτάσανε στὴν αὐλὴ τοῦ πητιοῦ μὲ τὰ κλειστὰ παράθυρα. Μῆκκεν στὸ πρῶτο ὀκρυσορισμ, προχωρήσανε σ' ἕνα ἄλλο, ἀνῆξῆκαν μιὰ φορὰ ἐξῆλινη σκάλα καὶ ὀρέθηκαν σ' ἕνα ἀπλόχωρο δωμάτιο.

—Μεῖνε ἐδῶ, τοῦ εἶπε ὁ φρενολόγος καὶ, χωρὶς νὰ τοῦ δώσει κηρὸ νὰ μιλήσῃ, ὀγῆκε κλειόντας τὴν πόρτα.

Σὰν ἔμεινε μόνος ὁ Σαβωῶθ, μέσθ στὸ δωμάτιο ἐργάστηκε τὸ κάθε τι κ' ὕστερ κ ρίχτηκε σὲ μιὰ κρη. Ὅλη τοῦ ἡ σκέψη εἶχε προσηλωθεῖ στὸ νὰ ἀνακλύφῃ

βρακόταν και καθώς δεν κατόρθωνε να ξεγγήσει το μυστήριο που τον κύκλωνε, σηκώθηκε κι αφού σπασάρησε πέρα-δωθε στο δωμάτιο πήγε να σταθεί πλάι στο σιδερόφραχτο παραθύρου της μεγάλης κάμκρας.

Και κοίταζε έξω. Μά με την πρώτη ματιά πούρριξε στον αντικρινό τοίχο τόν περλούσε μια φρίκη ξαφνική. Άρπαξε τις σιδερένιες ρίγες του παραθύρου και τις τράνταξε μ' όλη του τή δύναμη, προσπαθώντας να τις λυγίσει, να τις ξεκολλήσει από τόν τοίχο, ν' ανοίξει χώρο και να μπορέσει να δραπέτεψει, να σωθεί από τή νέχ φυλακή που τόν κλείσανε. Τά σίδηρα όμως ακλόνητα μένανε στη θέση τους. Κι ό Σαβκώθ όλο προσπαθούσε να τά σπάσει κι όσο κοίταζε στον αντικρινό τοίχο τήν επιγραφή «Άσυλον τών Φρενοβλαβών» ή δύναμή του πολλαπλασιαζόταν, μά οι σιδερένιες μπάρες δεν τόν άκουγαν.

Έξαντλημένος από τήν κούραση εξαπλώθηκε κατάχαμα και κτυπώντας τό κεφάλι του στον τοίχο φώναζε :

— Τρελλός έγω ; Τρελλός ;

Βάλλθηκε τότε να ψάχνεται, Έγγιζε τά πόδια του, τά μαλλιά του, τό στήθος του, τά δόντια του και παραμιλούσε :

— Νά αυτά είνε τά πόδια μου, τούτα τά μαλλιά μου, έδω τό στήθος μου, τά δόντια, ή γλώσσα μου. Μά λένε Γιάννη Σαβκώθ, υπερέτησα στο στρατό, δούλευα ως προχτές στο λατομείο. Μά δεν είμαι λοιπόν τρελλός, αφού θυμομυχι έλα τούτα. Οί τρελλοί ξεχνούν τά περασμένα τους. Τά ξεχνούν ! Κ' έγω τά θυμομυχι. Δέν είμαι λοιπόν τρελλός. Μά γιατί με κλείσανε έδω μέσα οι τρελλοί αυτοί άνθρωποι ; Γιατί ;

Και σηκώθηκε. Έτρεξε όσο μπορούσε γληγορότερα στο παράθυρο της άλλης πλευράς, που δεν είταν σιδερόφραχτο, με τήν έλπίδα πως από κει θα είταν ευκολότερη ή φυγή. Τά σκοθρα του παραθύρου είταν κλειστά και τά τζάμια τό ίδιο. Μόλις έφτασ' εκεί καρφώθηκε απότομα στη θέση του. Είχε αντικρύσει μέσα στο τζάμι τή μορφή του που καθρεπτιζόνταν όλοκάθαρη. Κ' είταν τόσο άσημος, τόσο άγριος που ό ίδιος τρώμαζε με τόν έαυτό του. Είχε άδυνατίσει υπερβολικά. Τόσο, που του φάνηκε ότι όλο του τό πρόσωπο δεν είταν παρά μια μεγάλη καμπουρωτή μύτη,

— Έγω είμαι αυτός ; Έγω ; αθρορωτήθηκε και ζύγωσε τό πρόσωπό του στο τζάμι. Κ' είταν τότε που έδλεπε τόν έαυτό του πιο άσημο περισσότερο άδύνατο. Ό λαϊμός του όλο νεθρα κ' ένα μεγάλο κόκκαλο ξεπετιόταν από τό γιακά του ποκαμίσιου του, ντυμένο με μια σιγαροχαρτένια σάρκα. Ξεκομπωσε τό σκακάκι κ' ύστερα τό ποκαμίσιό του. Κ' έρριξε πάλι τά μάτια του στο τζάμι. Ένας σκελετός καθρεπτιζόταν μέσα εκεί. Κόκκαλα, μόνο κόκκαλα και λίγες σάρκες σκεπασμένες μ' ένα άνάριο χνουδι από ξανθές τρίχες, που μόλις και μετά θίας ξεχωριζόταν στη θαιμπάδα του τζαμιού.

Η ζωντανή αυτή άσκήμια του έαυτού του έφερε στο νοσοκομείο του τήν όμορφιά της Ρίκας, που τό λευκό της φάντασμα αντικαταστούσε τώρα μέσα στο θαιμπό τζάμι τή δική

του σκελετωμένη μορφή. Έδλεπε τή Ρίκα γυμνή, έλόγυμνη ως τή μέση. Είχε τά μαλλιά ξέπλεκα και ριγμένα ακατάστατα πάνω στους ώμους της. Τή θεωρούσε να γελά, να χαριεντίζεται, να τεντώνει τά μπράτσα της και να σουρώνει τά χείλια της σά σε φιλή. Κι όσο τρανταζόταν τό δελούδινο κορμί της, τόσο κουνούσαν πιο προκλητικά τά σφιχτοδεμένα της στήθια. Για μια στιγμή φάνηκε τού Σαβκώθ, πως τον καλεί να πέσει στην άγκαλιά της, τού φαινόταν σά ν' άκουγε τή γλυκειά της λαλιά να τού λέει : «— Έλα, Σαβκώθ, έλα ! Είμαι πιά χαϊρός να γευτοθν τά κορμιά μας τήν ήδονή τού Παράδεισου». Κι ώρμησε κατά πάνω της. Δέν πρόφτασε όμως να δουλιάζει τό τζάμι με τά χέρια του, γιατί ή εξαυλωμένη εικόνα της Ρίκας σούστηκε απότομα.

Ό Σαβκώθ τότε μπρουμύτησε στο πάτωμα και πνιγμένος από λυγμούς φώναζε :

— Είμαι τρελλός ! . . . Είμαι τρελλός ! . . .

ΒΛΑ. ΦΕΡΗΣ

ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΓΙΩΡΓΗ

Αυτό τό άμάρτημα έχει γείνει στην Κόνιτσα, πριν λίγα χρόνια, όταν ή Κόνιτσα είταν ακόμα τούρκικη.

Η Κόνιτσα όρίζεται στην Ήπειρο κι είναι πρωτεύουσα τών μαστροχωριών, δηλαδή της έπαρχίας, που βγάξει μαστόρους, δηλαδή πάλε χτίστες, γιατί οι χτίστες λέγονται γενικώς μαστόροι όχι μόνον στην Ήπειρο, αλλά και σ' όλη σχεδόν τήν χέραν Ελλάδα.

Επί Τουρκίας ή Κόνιτσα είχε καίμκαμη, δηλαδή υποδιοικητή, πρωτοδικείο, μοιραρχία και Έλληνα Μητροπολίτη. Καμμιά εξακοσρια σπίτια, τά λίγο-πλείοτερα ελληνικά και τά λίγο-λιγώτερα τούρκικα, τρεις χιλιάδες ψυχές άπάνω-κάτω, είταν τό όλο της, κι είχε κι έχει ακόμα όψη χωριού παρά πόλης. Άλλ' οι Τούρκοι της Κόνιτσας, διαφορετικοί στην αντίληψη άπ' όλον τόν άλλον κόσμο, θεωρούσαν πόλη τήν Κόνιτσα και χωριό τά Γιάννινα, κι έλεγαν :

— Γιάννινα χωριό, Κόνιτσα κασαπας (πολιτεία).

Τό ίδιο έλεγαν κι οι Μετσοβίτες για τό Μέτσοβό τους, αλλά δεν γνωρίζομε ιστορικώς αν οι Μετσοβίτες τό πήραν από τούς Κονιτσιώτες, ή οι Κονιτσιώτες από τούς Μετσοβίτες, γιατί κι αυτοί έλεγαν :

— Γιάννινα χωριό, Μέτσοβο κασαπας.

Διακόσια χρόνια πριν, ή Κόνιτσα δεν ήταν πρωτεύουσα έπαρχίας, κι ούτε υποδιοικητή είχε, ούτε άρχιερά, κι ούτε έναν Τούρκο μέσα της. Τότε είταν ή μισή άπ' ό,τι είναι σήμερα . . . Ίσως και λιγώτερη, κι όλο τό χωριό είταν χριστιανικό. Άλλ' επειδή τούς πίεζαν και τούς τυραννούσαν τούς Κονιτσιώτες οι γείτόνοι τους, οι Λεσκοβί-

κίνοι, που είχαν χρόνια τότε τουρκεμένοι, υπόφεραν πολύ. Βκατούσαν όμως κι' έμειναν ακλόνητοι στην πίστη των πατεράδων τους μ' ένα κι' αν υπόφεραν. Δυστυχώς όμως, πέρασαν μιά μέρα από την Κόνιτσα καμιά δεκαριά Λεσκοδικίνοι τουρκεμένοι κι' ήθελαν να παν για τα Ζαγοροχώρια, για πλατόκο κι' επειδή το ποτάμι της Κόνιτσας δεν είχε τότε γεφύρι, κι' είχαν καταδικασμένο από τες βροχές, κόνεψαν στην Κόνιτσα. Μιά μέρα, δυο μέρες, τρεις μέρες πλούσιο φαγόπλι: μας στην Κόνιτσα, έτρωγαν κι' έπιναν τα καλύτερα φαγητά και τα καλύτερα κρασιά, αλλά βλέποντας στο τέλος ότι το ποτάμι όλο και κατέβαζε και δεν θα μπορούσαν να περάσουν εύκολα για τα Ζαγοροχώρια, ρίχτηκαν να πλατόκολογήσουν την Κόνιτσα και να γυρίσουν γρήγορα στα σπίτια τους φορτωμένοι. 'Αλλ' οι Κονιτσιώτες αντιμετώπιζαν με ξύλα και με λιθάρια και με βι, τι άρματα είχαν, και τους σκότωσαν όλους! Αυτό όμως θα επέφερε την τελεία καταστροφή της Κόνιτσας, άμα θά μεθεύσανταν στο Λεσκοδικί. Τότε οι Κονιτσιώτες για να γλυτώσουν από την καταστροφή και τον βέδαιον θάνατο, προσεκάλεσαν τον Σιέχη (είδος ήγουμένου μοναχτηρίου τουρκικού, τεκί) του Πρεμετιού, που ενεργούσε τες εξωμοσίες των Χριστιανών και τούρκεψαν όλοι! Κι' όταν ύστερα μεθεύτηκε ο φόρος των Λεσκοδικίων, διεκήρυξε ο Σιέχης ότι βι, τι είχαν κάνει οι Κονιτσιώτες ως χριστιανοί είναι λησμονημένο τώρα, που έγιναν Τούρκοι, κι' αν οι Λεσκοδικίνοι θελήσουν να πάρουν το αίμά τους πίσω από τους Κονιτσιώτες, θάχουν να κάμουν μ' εκείνον και μ' όλο το Πρεμετί, κι' έτσι οι Λεσκοδικίνοι κάθησαν στ' αυγά τους και δεν τράχητηκαν καθόλου.

Γενόμενοι όμως Τούρκοι οι Κονιτσιώτες δικτήρησαν κρυφά ως ένα διάστημα δυο τριών γενεών τον Χριστιανισμό τους, και χωρίς να χαλάσουν τες εκκλησιές ή να τες μεταβάλουν σε τζαμιά, έχτισαν ιδιόκτητα τζαμιά, αλλά λίγο-λίγο με τον καιρό απόγειναν Τούρκοι και μοναχά δικτήρησαν από γενεά-σε γενεά τον σεβασμό προς κάθε Χριστιανικό άγιωτικό και προς τους παπάδες μας και φέρονταν ήπια προς τους Χριστιανούς εν γενεή.

'Ετσι, λοιπόν, σ' εποχή, που δεν υπήρχαν γιατροί όχι μόνον στην Κόνιτσα, αλλ' ούτε και στα ξκουσμένα Γιάννινα άκομα οι μόνοι γιατροί ήταν οι παπάδες με την **δύναμη του Θεού**, και Χριστιανοί και Τούρκοι έτρεχαν στες εκκλησιές και στους παπάδες, κι' έτσι οι Τουρκοκονιτσιώτες δικτήρησαν ως τα τελευταία την Χριστιανική τους συνήθεια να προστρέχουν στες εκκλησιές μας και στους άγιους μας, όταν αρρωστούσαν κι' όχι στα τζαμιά τους και στους χοτζάδες τους. Τούρκοι και Τούρκισσες Κονιτσιώτες, αρρωστώνοντας έταζαν και πρόσφιριαν λάδι και κηριά και λιμπάδες στες εκκλησιές, πράγγελλαν λειτουργίες και προσκλήσαν παπάδες στα σπίτια τους και τους διάδιδαν ευχές ή παράκλησεις, για να γείνουν καλά. Για αυτό από όλους τους έλληνοεξωμότες, μόνον οι Κονιτσιώτες όχι μόνον δεν μισούσαν τους Χριστιανούς, αλλά και τους άγαπούσαν και τους προστάτευαν, και τους σόυδραμν. Αυτό προσκάλεσαν από διάφορα χωριά τους Χριστιανούς, που βρίσκονται σήμερα στην Κόνιτσα, τους έχτισαν σπίτια, τους βοήθησαν κι' όλιγο και όλιγο έφτασαν τα χριστιανικά σπίτια να γένουν πλειότερα από τα τούρκα, και Τούρκοι και Χριστιανοί έζησαν πάντα άγαπημένοι.

Αυτή ή άρμονία μεταξύ Τούρκων και Χριστιανών της Κόνιτσας δάστυξε άκέραια ως τες ήμέρες πουρθε ο Σουλτάν Χαμίτης στο σουλτανικό θρόνον της Πόλης. Από τότε, όπως και σ' όλην την Τουρκία, άλλαξαν τα πράγματα και

στην Κόνιτσα. Η κατασκοπεία έφτασε σ' επιστημονική περιωπή κι' ο μισαλλόδοξος φανατισμός στο κατκόρυφο. 'Αλλά ή μεγαλύτερη κατασκοπεία γέρονταν ένκντίον των Τούρκων κι' άλλοίμονο σ' εκείνον τον Τούρκο, που θά καταγγέλλονταν βι, έταζε κηρί ή λάδι: σ' εκκλησιά, ή βι, προσκάλεσε παπά στο σπίτι του για διάδομα! 'Αμέσως τζουρλάνι (κατηγορητήριο) βι, δεν ήταν γνήσιος και σωστός Μουσουλμάνος, και το λιγότερο πουχε να πάθη θά είχαν έξορτα στην Συρία ή στην 'Αραβία.

'Αλλά κι' οι παπάδες κιντόνευαν να τιμωρηθούν αυστηρά και γι' αυτό ο Μητροπολίτης της Κόνιτσας τους δέταξε να μην έχουν πλειά, σαν και πριν, καμιά σχέση με τα τουρκόσπιτα, γιατί είχαν μεγάλη τάχα κι' άσυγχώρητη άμικρία να δίδουν τ' άγια (τοίς κυσ!) στα σκυλιά κι' ότι, αν μάθαινε στο έξής βι, ένα παπάς μπήκε σε τούρκικο σπίτι κρυφά ή φανερά θά τον έκανε για πάντα άργό σπάσης ίεροπράξιζε. 'Ετσι οι παπάδες τραβήχτηκαν από τα τουρκόσπιτα και βάστηξε αυτό για κάμποσον καιρό. 'Αλλά οι Τούρκισσες της Κόνιτσας, που είχαν συνηθισμένες, μ' όλη την εγκκτάσταση εκεί επιστημόνων γιατρών, να προστρέχουν και στη πρηνικρότερη άρρώστεια κι' άδικησεία, στους παπάδες και στες εκκλησιές, προτιμούσαν να πεθάνουν καλύτερα παρά να δεχτούν γιατρό και γιατριά. Κάνενας όμως παπάς δεν δέχονταν πλειά να πάη σε τούρκικο σπίτι ούτε να λάβη τούρκικα τάρματα, φοβούμενος και την μεγάλη κι' άσυγχώρητη άμικρία και την τιμωρία κι' από τον Μητροπολίτη, κι' από την τουρκική Αρχή το χειρότερο.

'Αλλ' ή παντοδύναμη βίρα δεν τ' άκούει αυτά και τα ύπερητάδες: όλα.

Μιά νύχτα προυνάξεται στο σπίτι του Παπα-Γιώργη ένας Τούρκος και του λέγει:

—Να κοπιάσης, Παπα-Γιώργη, στο σπίτι μου να διαβάσης μιά ευχή στην χανούμισσά μου, γιατί έχει δυο μέρες με τους πόνους και δεν μπορεί να γεννήση άκομα.

—'Αλλά, βλοημένε... (Φτου! φτου! τον θεοκατάρατο τον 'Αγαρηνό!) είπε μέσα του ο Παπα-Γιώργης, γιατί ώνόμασε «**βλοημένον**» τον άλλοπιστον Τούρκο). ... 'Αλλά, 'Αγά μου, φοβάμαι νάρθω. Θά τ' μάθη ο Καϊμακάμης και θά με κάνη έξορτα! Δεν έρχομαι... Πήγαυε στην ευχή του Θε... (Φτου! φτου! πάλε τον θεοκατάρατο τον 'Αγαρηνό!) ξανάπε πάλε από μέσα του ο Παπάς) Πήγαυε στο καλό, 'Αγά μου. Πήγαυε στο καλό και μην με πάρης στο λαμό σου!...

Βλέποντας την επίμονη άρνηση του Παπα, έφυγε ο Τούρκος, αλλά σε λίγο ξαναγύρισε, και του είπε άγρια και άπελπισμένα:

—Παπά, θάρθης! 'Αλλοίωτίλα δεν γένεται! Πειθαίνεις ή γυνάικη μου! Δεν μπορεί να γεννήση και φονάξει!

—'Φέρτε μου τον Παπα-Γιώργη, που με γλύτωσε και στην άλλη γέννη μου με το διάδομά του!

—Σε λυπομά, 'Αγά μου, μ' αυτά, που μου λες, αλλά δεν μπορώ νάρθω... Φοβούμαι, σοβ είπα, τον Καϊμακάμη. Τότε ο Τούρκος βγάξει μιά άστρκτηρή μηχανή και του λέγει:

—Παπά! την γλάπεις αυτή! 'Η έρχεσαι ή στην έγνωση στα στήθια:

Και τα μάτια του πετούσαν φωτιές.

Τι νάκανε τότε ο καίμενος ο Παπα-Γιώργης; 'Από μιά μεριά ή μεγάλη κι' άσυγχώρητη άμικρία, που θά τον τούσε τ' άγια στα σκυλιά (τοίς κυσ!), όπως είχε ειπή ο Μητροπολίτης, κι' από την άλλη την μεριά ο φόβος μή τ' έβη κι' ο Μητροπολίτης κι' ο Καϊμακάμης. Έμπρός βι, θά

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Ετησία συνδρομή Δρ. 25
Εξάμηνη > > 12.50

Επιστολές, και βιβλία πρέπει
να στέλνονται: ΜΑΝΩΛΗΝ ΚΡΙΑΡΑΝ
Συμβολαιογράφου Παλάνη Χανιά

Οι συνδρομητές από διαχειριστή

Πολ. Κεαλώη, οδός Κρήπου. — Χανιά

πίσω ρέμα! Άλλά και πικράς δεμένος γράφει: και ξεγράφει. Κι' έτσι πήρε το εύκολόγυ του, το πετραχήλι του, ένα κηρ! και λίγο θημιάμα κι' ακολούθησε τόν Τούρκο, τρέμοντας από τόν φόβο του. Φτάνοντας στο σπίτι, διαβάσε μία πικράλληση κι' ύστερα από μισή ώρα γέννησε ή Τούρκισσα!

• Από στόμα σε στόμα, κρυφά- κρυφά, τώμαζαν όλες οι Τούρκισσες της Κόνιτσας, ότι ή Φατιμά του Χασάν-Ξέλφου ζέν μπορούσε να γεννήσει, προσκάλεσε τόν Παπα-Γιώργη να τήν διαβάσει κι' ω του θαύματος! μόλις τήν διαβάσε ο Παπα-Γιώργης γέννησε μία χαρά!

Κι' έλεγαν οι Τούρκισσες:

—Μωρέ, τί καλό διάδοσμα έχει ο Παπα-Γιώργης! "Αμα διαβάση πιάνε: άμέσως τó διάδοσμά του!

—Βαλχχέ! (Μά τó Θεό!) Είναι άγιος άνθρωπος! Διαβάσει: και τόν άκούει ο Θεός!

—Τί πειράζει: πούναι χριστιανός; Τόν αγαπάς: ο θεός και τόν έχει στο χουσιμέ: του (στην ύπηρεσία του). Ο θεός έκανε και τούς Τούρκους και τούς χριστιανούς. "Όλους παιδιά του μά; έχει.

—Νοικοκύρης είναι κι' όποιον θέλει παίρει: στο χουσιμέ: του.....

—Πόσοι Τούρκοι είναι που παίρουν χριστιανούς στη δουλειή τους και δέν παίρουν Τούρκους! "Έτσι κι' ο θεός —προσκυνούμε τ' όνομά του—. Από τόν τόπο μας έχει παίρει τόν Παπα-Γιώργη.

—Κι' έτσι ο Παπα-Γιώργης έγεινε άξιολάπητος σ' έλο τó τουρκογονικιακρεϊό της Κόνιτσας, κι' ή αγάπη μεταδόθηκε από τές Τούρκισσες στους άντρες τους, στ' αδέρφια τους και στους γονέους των και στα παιδιά τους.

Ο Παπα-Γιώργης μπκινόδγαϊνε τές νύχτες στα τουρκοσπιτα «για διάδοσμα» και δέν τόν μαρτυρούσε κανένας στον Καϊμακάμη. Κάποτε άρρωσταίνει ένα παιδί του Καϊμακάμη, κι' οι γιατροί δέν μπορούσαν να τó κάνουν καλά. Κιντόνευε μέρα με τήν ήμέρα και σώνονταν. Μία χανούμισσα, ή πρώτη χανούμισσα της Κόνιτσας, γυναίκα του όνομαστού Σιχλίν μπέη, φιλινάδα της Καϊμακάμης, της είπε μία μέρα:

Καϊμένη! Δέν φωνάζεις τόν Παπα-Γιώργη να διαβάση παιδί σου να γένη καλά;

[Έχει όνείρια]

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΑΝΗΣ

ΑΣ ΓΙΝΟΥΝ ΘΕ ΜΟΥ ΜΑΣΤΙΓΑ...

Είς τó χωριό μου πέριου
μιά νιά είχε προβάσει.

—«Από παύ είσαι;» τήν ρωτώ.

—«Άχ! προσφυγούλα, τó φτωχό
με δέρον' άνεμοζάλη...»

Είνε τó πρόσωπο άχνό

ανάερο φεγγάρι

και στής αβγής τές μουσουδιές

μόλις σηκώνουνταν, για ίδες,

ξμοζαζε ποροτοζάλι.

Στά χείλη της μειδιάμα

παντάταν τυπωμένο,

άντιφεγγίδι άπατηλό

και φέρομο πλανευτικό,

χουσαφι νοθεμένο!

Μειδιάμα όχι της καρδιάς.

μειδιάμα τρομάρας

άπ' όταν είδε κοφτερά

σπαθιά, τουφέκια βροντερά,

φοτιά, λάμψη κι άντάρα...

Στό γυρό της άτίμασαν

οί σκυλ' οί Τουρκαλάδες

τήν αδελφή της!... ω Χριστέ

ας γίνουνε εκδικητές

της πίστης σου οί αγαγιάδες...

Τόν άμοιορο πατέρα της

τόν είχανε δεμένο

εις σε μιά στήλη εκεί ψηλή

γυναίκα είδε και παιδί

μπροστά του άτιμασμένο!!!

Θεέ μου θέσε φράξιμο

στα χείλη μου τά πλάνα.

ας τó διηγηθούν αυτό

άντίλαλοι, κλάρες, καπνός

της κουρσεμένης μάννας...

Άς γίνουν θε μου μαστιγα

και χτύπημα μεγάλο

σε κείνον ποΐταν άφορμή

ή λαχτάρα, ή φρίκη κ' οί καημοί

κ' ή πείνα, ή δίψα σκλάβων...

Η. ΚΟΡΝΑΡΟΣ

ΔΕΙΛΙΑ

Όταν την πρώτη τή καρδίη της λύρης σου
 εκρότην χτυπήσης—της φτώχεις ή λαχτάρα—
 κι αντίκλιση απ' τὸ φλογερὸ δασίλειμα
 ἔνα θαυθὸ **Πεζλι μ'** ἀρρωστάρη
 φωνή θὲ νάκουσθῃ

Και τί θὰ πῆ ἡ λέξη αὐτῆ
 πού τὸ τραγοῦδι σου γλυκόφωνο θάρσιος . . .
 Μήπως θὰ πῆ χαρὲς-φρονὲς πουλιῶν-ὄχλοβοῦ-
 ἡ-μαῦρος καὶ ἀπνέρωτο ἀρχίνισμα τῆς θλίψης . . .

Ὁμιέ! ἐνῶ σ' ἀσπεδιλένιο τὸ λεβὰδι τους
 τραβοῦν στὴ λησμονιά οἱ πεθῆμενοι,
 ἐσὺ κακόμοιρε ἄνθρωπε, πού κάνεις τὸν σοφὸ
 χυθὸς ἔνα δάκρυ ἀγνωρισίας στὴν ὄψη τῆ σκοτεισιμένη!

Και τί θὰ πῆ ζωή-χαρὰ-καὶ τί θὰ πῆ ὀδύνη;
 "Ὅλα σ' ἔνα βρασίλειμα σκορποῦνται φλογερὸ . . .
 Κι μόνο τὰ ἄηδονα ἡ λαλιὰ γλυκόσυρτη θάρσιν
 τῆς νύχτας τὸ τραγοῦδι τὸ κατανουχτικὸ . . .

Π. ΚΩΡΝΑΡΟΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ ΑΠΟ ΤΟΥ ΠΑΛΕΣΤΡΙΝΟΥ ΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

Πλάι στην ἀκμή και τὴν ἀνάπτυξη τοῦ μελοδράματος, σιγὰ σιγὰ στὴν Ἰταλία ἄρχισε νὰ μορφώνεται καὶ ἡ ἀληθινὴ μουσικὴ τέχνη, ἡ τέχνη πού φαίνεται νὰ ἐξυπηρετῆ περισσότερο τὴ νεώτερη ἀντίληψη γιὰ τὴ μουσικὴ καὶ πού πιστεύεται νὰ συμβαδίζῃ ἐνδοξότερα μονάχα μὲ τὴν ἐλεύθερη ὀργανικὴ μουσικὴ.

Κάτω ἀπὸ τὴν αἰσιόδοξη αἰθριότητα τῶν χρόνων τῆς ἀναγεννήσεως ἡ ὀργανικὴ μουσικὴ δὲν ἔμεινε βέβαια ἀσυκίνητη. Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ Ἰταλικοῦ μελοδράματος ἂν καὶ ἀποτελεῖ τὸ μεγαλύτερο, ὅπως εἶπαμε, δημιουργήμα τῆς μουσικῆς προσπάθειας τοῦ ἀναγεννούμενου μεσαιῶνος δὲν ἀπρόσφατος ὀλότελα τοὺς μουσουργοὺς τῆς Ἰταλίας. Τὸ ἴδιο αἰτὸ τὸ μελόδραμα μὲ τὴν ὀργανική του ὀρχήστρα ἔδωκε τὴν πρώτη ὄθηση εἰς τὸ νὰ γραφοῦν κομμάτια ὀργανικῆς μουσικῆς. Μὲ σεμνότητα ἔτσι καὶ δειλία προβάλλουν σιγὰ σιγὰ οἱ καινὲς κλίσεις τοῦ «νεώτατου παιδιοῦ» πού ἐπιχειροῦ νὰ κἀνῃ τὰ «πρῶτα βήματα» πού θὰ τὸ φέρουν ἀργότερα ὡς στὴ στοργικὴ περιθάλψη τῶν μεγάλων του παιδαγωγῶν Μπετόβεν κ.λ. Οἱ τάσεις αὐτὲς ἀναπτύχθηκαν καὶ ἀπὸ τὴν τελειοποίησιν τῶν ὀργάνων βιολιοῦ καὶ πιάνου πού ἀποτελοῦσαν τὰ κυριώτερα ὄργανα τῆς μελοδραματικῆς ὀρχήστρας. Τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ μηχανισμοῦ τοῦ

πιάνου πού ὀνομάζεται γκακὸ ἐκ τῆς ἀδυναμίας πού εἶχε (τότε) νὰ χρωματίζῃ, ἀποδίδουν στὸ Γερμανὸ Στραίτερ καὶ στὸν Ἰταλὸ Βαρθολομαῖο Κριστοφόρη. Τὸ βιολιὸ ἰδιαιτέρα, ἂν ὄχι μοναδική, εἶνε τελειοποίησιν τῶν Ἰταλῶν Πατριδα τοῦ βιολιοῦ εἶνε ἡ Βολώνια καὶ περισσότερο ἡ Κρεμόνα. Στὴν τελευταία οἱ οἰκοὶ Ἀμάτη, Στραδεβάρους καὶ Γουαρνέριους, ἀποθανάτιστηκαν ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης τελειοποίησιν τοῦ βιολιοῦ (1590—1780). Τὰ μουσικὰ εἶδη εἰς τὰ ὁποῖα οἱ μουσουργοὶ τῆς Ἰταλίας ἀπασχόλησαν τὴν ὀργανικὴ μουσικὴ ἔχουν μεγάλη σχέση μὲ τὴν καθολικὴ ἐκκλησία τους καὶ μὲ τὰ μουσικὰ εἶδη τῆς. Ὅσους μουσικοὺς τύπους δὲν ἐδανείστηκε ἡ ὀργανικὴ μουσικὴ ἀπὸ τὴν ἐκκλησία οἰμουσουργοὶ ἐδημιούργησαν ἀπὸ τὰ διδόμενα τῶν λαϊκῶν δημοτικῶν τύπων. Τόσον οἱ διδόμενοι ἐκκλησιαστικοὶ τύποι, ὅσο καὶ οἱ δημοτικοὶ ἔχουν ἀμεση σχέση μὲ τὴν ὀδικὴν τέχνη, τὴν συνυφασμένη μὲ τὴν ποίησιν στενωτάτα.

Καὶ ἔχουμε κατὰ σειρὰν ἀναπτύξεως τῆς Legantes ἐπιγραφῆς, ἀποφθέγματα) Rondeau (κυκλικὸ ἄσμα), Ballade (ρωμαντικὸ ἔπος τῶν Ἰταλιτῶν τοῦ μεσαιῶνα), Motetus (μελωδίε πού συντίθονταν πάνω σ' ἕνα ὀρθὸ τῆς Ἀγ. Γραφῆς, ἀποφθεγματικὴ μελωδία), Chansons (ἀλάφρο τραγοῦδι) Consolations (παρηγορητικοὶ ψαλμοὶ) Canzoni villanesche (τραγοῦδια τοῦ δρόμου(ς)), Cantata da camera (οἰκιακὴ μελωδία- μικρογραφία μελοδράματος, ἀργότερα ἐκτελούμενο μόνο ἀπὸ ὄργανα. Εἰσηγητῆς Καρίσσι μὴ 1620), Sonaten (συμφωνικὴ μελωδία μὲ ὀρισμένη θεματικὴ μουσικὴ, περιοριστικὴ καὶ ἀνάπτυξη. Ἴδε κατωτέρω κεφάλαιον περὶ Γερμανικῆς μουσικῆς) Fugen (ἴδε ὁμοίως). Toccaten (μουσικὸ εἶδος συγγενικὸ μὲ τὴ σονάτα, ἀποκλειστικὸ σ τὴν ὀργανικὴ μουσικὴ, γιὰ orgue ἢ πιάνο, ἐχρησίμευε καὶ ὡς εἰσαγωγή τοῦ μελοδράματος ἐκτελούμενη ἀπὸ τὴν ὀρχήστρα.) Symphonien (ἴδε Γερμανικὴ μουσικὴ), Συμφωνικὸν ποίημα (ὁμοίως ἴδε).

Ἀναφέροντας τὰ κυριώτερα μουσικὰ εἶδη πού καλλιεργήθηκαν στὴν Ἰταλία ἀπὸ τοὺς συνθέτες πού ἀσχολήθηκαν πάνω στὴν ὀργανικὴ μουσικὴ ἐπιφυλάσσομαι εἰς τὰ κεφάλαιον περὶ Γερμανικῆς μουσικῆς νὰ κάνω διεξοδικότερα ἀνάλυσιν εἰς αὐτά, γιὰτὶ μοναδικὸ ἴσως στὴ Γερμανία ἡ ἀνάπτυξη τῶν εἰδῶν αὐτῶν ἔχει χαρακτηριστικὸν καὶ ἁρμονισμένον μὲ τὴν ὕψηλὴν ἀποστολὴ τῆς μουσικῆς. Τελειώνοντας τώρα τὸ κεφάλαιον τῆς Ἰταλικῆς μουσικῆς παραθέτω τοὺς κυριώτερους μουσουργοὺς πού ἀσχολήθηκαν μὲ τὴν ὀργανικὴ σύνθεσιν, ὁ Ἰγνάτιος Μοσέλες (Πράγα) Μούτσιος Κλεμέντι (Ρώμη 1752-1832) Ὁ Μποκαρίνι, Σαλβαντῶρ Χερουμπίνης, Domenico Scarlatti (Νεάπολις 1683-1757) Λουράντης, Τζοβάννης Σκαμπάττης, ὁ Διαμπέλι, καὶ ὁ σύγχρονος Φερούτσιο Μπουζι νι. Ἀπὸ τοὺς ὀλίγους αὐτοὺς μὰ ἐκλεκτοὺς καλλιτέχνες ἴσως νὰ ξεχωρίζουν γιὰ τὴν πλούσια κληρονομία πού ἄρσαν στὸ πιάνο, ὁ Μοσέλες, ὁ Κλεμέντι, ὁ Δ. Σκαρλότης καὶ ὁ Λουράντης (etuden, sonaten). Ὁ Φερούτσιο Μπου-

Η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Ο ΛΟΥΘΗΡΟΣ ΚΑΙ Η ΜΟΥΣΙΚΗ
1483-1546

Είναι η περίοδος των όργιων του Λατινικού κλήρου, ο καιρός των συχωροχρηστών. Μία πολύ ανακοιτημένη διαδοχή πολιτευμάτων που εξαγορευόταν από διεφθαρμένους άρχες, είχε μεταβάλει την Ευρώπη σε παράδοξο θέατρο υπερβασιών και καινοδόξων επιδείξεων πολιτείας. Ο σεινός μοναχός Λούθηρος, διαβαίνοντας τους βουρνωμένους από άνευλάβεια δρόμους της ιερής πολιτείας του Πάπα γυρίζει στην Γερμανία και κηρύττει την αναμορφωση. Άρχες του ή απλότητα και ή ψυχική άρετή, έκραζόμενες σύμφωνα με τις διαθέσεις της Γερμανικής βαθείς ψυχούσθησης. Ο Λούθηρος είνε τόσο ευσέβης στη λατρεία της μουσικής όσο και στη λατρεία του Θεού. Είνε εκείνος που ανέλαβε να συντάξη την έμφυτη μουσική κλίση του Γερμανικού λαού και να καθορίση τις διαθέσεις της. Στο πρόγραμμα της επαναστατικής αναμόρφωσής του τη σπουδαιότερη θέση καταλάμβανε ο σκοπός της ανάπτυξης της μουσικής όχι ως τέχνης εδχάριστης μόνον, αλλά ως τέχνης θείας που, εκ βαθέων συνταράσσει και μορφώνει την ανθρώπινη ψυχή, ως τέχνης εκπολιτιστικής που είναι αναγκαία και απαραίτητη εις τον πνευματικό βίο του ανθρώπου. «Επειτα από την θεολογία, έλεγε, δίδω στη μουσική την ύψηλότερη τιμή». Μουσικός ο ίδιος έγνωσε από δικό του την εκπολιτιστική αξία της μουσικής και ήτανε μια ειλικρινής αναγνώρησή της ή αγάπη με την οποία την περιέβαλε.

[Έχει συνέχεια]

ΜΑΝΩΛΗΣ ΣΚΟΥΛΟΥΤΗΣ

○○○○○○○○○○○○○○○○

Ο ΚΑΤΑΔΙΚΟΣ

[Συνέχεια απ' το προηγούμενο και τέλος]

Ο φυλακισμένος πνιγότανε από τα δάκρυα. Ο Ιερέας συγκεκρινημένος εξηκολούθησε : «Και δεν είναι αυτός που πήρες στο λαιμό σου, δεν είναι μόνο τα δυστυχή θύματά σου. Άκου τα παιδιά σου, που ή μάνα τους τά φερει να σε δουν στερνή φορά τόρα που θα βγής απ' τή φυλακή σου, να πεινούν, να δειφούν και να ζητούν της δύστυχης ψωμί και να κλαίουν, κ' εκείνη ή άμοιρη σκοτωμένη απ' την πολλή δουλειά, λυπημένη για τον έρχόμενο άδικο χαμό σου, έξκντηλημένη απ' την πείνα μέρες και μέρες τόρα, τά βλέπει και σπράζεται και σκίζεται ή καρδιά της. Σκέψου τά παιδιά σου τά άμοιρα, που θα πηγάζουν για να θρούν δουλειά και ο κόσμος ο τόσο σκληρός θα τά διώχνη άγρια μόνο και μόνο γιατί είναι παιδιά ενός φονιά. Γιατί να θελήσης, δύστυχε, ν' ακούσης τις κητάρες των παιδιών σου που στην πείνα τους άπάνω σένα θα αίτιοθνται; γιατί; Κλάψε, κλάψε φονιά, κλάψε να φύγη από πάνω σου το άβάστακτο βάρος των έγκλημάτων σου. Και ο σεδαστός γέροντας, κλαίοντας πειά κι' αυτός τόρα, παίρνει το άγιο δισκοπότηρο και

ζόνι θεωρείται κυρίως ως εργαζόμενος στην όρχηστρική συμφωνική μουσική, στο συμφωνικό ποίημα και στη μουσική κάμερας έγχορδων. Θαυμαστές είναι και οι έκδόσεις μουσικών έργων που γίνονται με την επιμέλειά του. Στην Ιταλία ή μουσική όπωςδήποτε δεν έπαινε ποτέ να έχη την έννοια τέχνης που εξυπηρετεί την εύκολη τέρψη. Ο Ιταλικός ήχος κατακυλάει, όπως το κρυστάλινο νερό και χαϊδεύει μελωδικά το αυτί χωρίς άξιόσεις μεγάλες βαθέστερης ένδομύχως εξομολόγησης. Οι αϊφνίδιοι χωματισμοί της όρχήστρας και ή άμεση λυρική συναρπαστικότητα των είναι πράγματα που φαίνονται γνώρια στην ευαισθησία των αϊτιών. Ο πρώτος τόπος μιας Ιταλικής μελωδίας μας κάνει να προμαντεύουμε τον τελευταίο και να αισθανόμαστε τον μεσαίο. Δεν μας είναι άποκάλυψη μακρυνά από του να είναι μία τέχνη υποκειμενική της βαθιάς άτομικότητας των δημιουργών της δεν είνε ούτε αντικειμενική περιγραφική των ώραιότητων της ζωής. Ζωγραφίζει με έξωτερικό χρώμα τις ώραιες στιγμές τις ψυχής;) και δεν ενδιαφέρεται για την βαθειά άτομικότητά της. Το οικδομήμά της είνε πανώριο και πανύψηλο, μα δεν έχει στο έξωτερικό του τίποτα το ανάλογο με την έξωτερική του εμφάνιση. Είνε μεγαλοφρές, όλιθμως και βαθύ, ψυχικό. Αν κλάει στο μελοδραματικό Ιταλικό μεγαλόργημα δεν όπηρχαν όπερκαλες οι συμβολικές παραστάσεις ενός Μποτιτσέλι και τά βαθιά στοχαστικά πορτραίτα του Ραφαήλου θα μπορούσε να πιστέψη κανείς πως άδίκησε ή έποχή και ο πολιτισμός τους Ιταλούς συνθέτες. Όμως αυτό δεν συμβαίνει όπως δεν συμβαίνει και ή «ανάδυση της Άφροδίτης» του Μποτιτσέλι να έχη την ίδια πνοή ενός Ιταλικού μελοδράματος. Δεν λησμονούμε ποτέ πως το παιδί βέβαια «ήτανε στα σπάργανα», τι έγινε όμως το Ιταλικό μουσικό παιδί τόρα που σε άλλες χώρες το παιδί έχει άνδρωθη; Έξακολουθεί να είνε ακόμα μωρό. Λίγα χρόνια άρκεσαν στους γειτονικούς λαούς της Ιταλίας για να παραλάβουν τά μουσικά φώτα της και να ύψώσουν την τέχνη εκεί που την ύψωσαν, όμως αυτή εξακολουθεί και σήμερα ακόμα να διαστάζει μπροστά στις νέες αξίες. Το πνεύμα της αναγεννήσεως μουσικά συμπυκνωμένο στο πρόσωπο του Παλεστρίνου τας αφίνει άσυγκίνητους. Η μουσική κοσμική διάθεση κανονίζει το δρόμο της τέχνης. Μέσα στις κομάρδες αίθουσες του Βάντι εγκυμονείται το μελόδραμα που ζή και βασιλεύει γιατί ο λαός το βρίσκει σύμφωνο προς τις διαθέσεις τους. Το ιδιαίτερο Ιταλικό στυλ το βρίσκουμε μέσα στο μελόδραμα μόνο. Οι κλασικοί μουσουργοί της Ιταλίας που έγραφαν όργανική μουσική δεν ξεχωρίζονται εύκολα από τους Γερμανούς συναδέλφους των, που τους όπταξαν μεταδίδοντας και το ύφος τους ακόμα.

Η Ιταλία και μέσο αυτής όλάκερη ή Ευρώπη είνε ή κληρονόμος της Μουσικής των αρχαίων Ελλήνων. Στις βόρειες χώρες τά Ελληνικά μουσικά φώτα ήτανε προοριζόμενο να κολοβοθούν και πάνω στις έσφαλμένες άρχες μιας αννούσιας άρμονίας, που κατά τον Ρουσό είνε «une invention barbare», να άνατείλη ή τέχνη των νεωτέρων χρόνων, της όποίας την άποκλειστική γεμάτη από φως θεϊκό χειροφέτη ανέλαβε ή Γερμανία.

μετακλινόμενους τὸν κατάδικον

Ἦχος: περᾶσαι κάμποσιν ὄρα, ἀπ' ὅταν ὁ ἱερεὺς μετά- λαβε τὸν κατάδικον κ' ἔφυγε. Λίγο μικρότερα ἀπ' τὴν φυ- λλάκις ἀνοίγεται: μίαν πλατεῖαν ἐκεῖ θ' ἀποχαιρετίζῃ τὸν κόσμον ὁ φονιάς. Φθάνει στρατὸς πολὺς· φθάνει λαὸς πολὺς· φθάνουν ἐπίσημοι πολλοί. Καὶ μέσθ' αὐτῆς ζώνῃ χωροφυ- λάκων ὁ κατάδικος: περπατᾷ, ἔχ' ἄνω; ἔπως θὰ τὸν περι- μένει κανεὶς ἂν τὸν εἶδενε στὴ φυλακῇ.

Ἄντι νάναι λυπημένοι, σκυρτός, ντροπικισμένος, ἀντι- νὰ τρέμῃ ἀπὸ φόβου, ἐπροχωροῦσε υπερέφρανος μὲ μιὰ ἐκ- φρασιὰ πού εἰδεινε πὸς δὲν ἦταν ἔνοχος, ἢ πὸς τοῦλάχισ- τιν ἢ συνειδήσει: του δὲν τὸν ἐθέρει: ἔνοχον. Ὅμως πραγ- ματικῶς ἄγρια πάλη γινότανε μέσα του. Εἶχε μετανοήσει: πραγματικῶς γιὰ τὰ ἐγκλήματά του, καὶ αἰσθανότανε πὸς μπορούσε νὰ περυσιασθῇ στὸ Μεγάλο Κριτῆ. Εἶχε τὴ συ- νείδησι: πὸς δὲν ἦταν φυσικὸς φονιάς, κ' ἂν αἱ περιστά- σεις τὸν ἐκτρέφον τέτοιον, ὅμως ἔμεινε στὴν πραγματικότητά ἀθώου. Καὶ ὅμως εἶδενε μέσα σ' αὐτόν, πού ἦρθαν νὰ γλεν- τήσουν μὲ τὸ χαιρὸ μιᾶς ζωῆς, πολλοὺς πού ἔπρεπε νάσαν στὴ θέσι του, πολλοὺς πού ὄντες ἐξ ἐπαγγέλματος κα- κούργοι, ἤξεραν νὰ κρύβουν τὴν ἀμικρτίαν τους, κ' αἱ νὰ μέ- νουν ἐλευθεροί. Ὡς τὴν ἀδικίαν τοῦ κόσμου. Τὴ ἀπελπισίαν γιὰ τὸν κατάδικον! Γρατὶ νὰ μὴν ἀθωωθῇ: Μήπως δὲν ἤ- ξεραν γιὰ τὸ ἐγκλήματός, μήπως δὲν ἤξεραν τὰ αἰσθηματά σου, μήπως δὲν εἶδαν τὴν μετάνοιά του; αὐτὴ ἢ στάσις του σὲς τελευταίους του στιγμῆς δὲν τοὺς ἐπειθε γιὰ τὴν ἀθώ- τητά του.

Ἄκρομυ καὶ αὐτὴ ἢ ἡμερίαν τῆς συνειδήσεώς του δὲν ἦταν ἢ μεγαλύτερη ἐνδειξις πὸς ἦταν ἀθώος:

— Δύστυχε. Μὲ τὴν ἀθώαν ψυχὴ σου δὲν ἐνοιώσας πὸσο διαφορετικῶς σκέπτεται ὁ κόσμος ὁ ἄδικος. Μὲ τὴν ἀγγε- λικὴ καρδιά σου δὲν μπορούσας νὰ καταλάβῃς πὸς χαίρονται οἱ ἀθώοι πού εἶναι γίνονται αἷμα. Ἐμπρὸς ὅμως μὴν τὰ βλέπῃς αὐτὰ, τράβηξε τὸν τραγικὸν δρόμον σου ὡς τὸ τέλος καὶ εἶπε: ἐκεῖ πού θὰ φθάσῃς δὲν θὰ ἔχῃς τὴν ἀνάγκην κανενός.

Σὲ λίγο ἤχαι Μουσικῆς διέκοψαν τὴν σκέψιν τοῦ κα- τადίκου. Ἦταν ὑποδοχὴ γιὰ τὸ βασιλιά τοῦ τόπου πού ἐρ- χότανε νὰ γλεντήσῃ κ' αὐτὸς μὲ τοὺς ὑπηκόους του. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὸς μόλις ἀντίκρουσε τὸν κατάδικον τὸν λυπή- θηκε. Ὅμως δὲν εἶπε τίποτε, πρὶν κατέλαβε τὴν θέσιν του καὶ περιμένει τὴν ἐκτέλεσιν. Ὁ μελλοθάνατος, τὴν πειρά, κ' αὐτὸς κατεβλήθη, ἐκύτταξε τὸ δῆμόν του, καὶ ῥίγος φρίκης τὸν κατέλαβε. Ἐκύτταξε καὶ λίγο μικρότερα: καὶ εἶδε τὴ γυναίκα του καὶ τὰ παιδιὰ του νὰ τοῦ στέρνον στερνὰ χαι- ρετισμῶ.

Ἄν δάστηξες πειρά, μὲ μιὰ υπεράνθρωπην προσπάθειαν ἔφυγε τοὺς φύλακας του, καὶ πέφτοντας στὴν ἀγγαλιά τῶν παιδιῶν του ἐλιποθύμησε.

Ὁ δῆμιος καὶ οἱ στρατιῶται: ἔτρεξαν καὶ ἄγρια τὸν ἀ- πείπισαν ἀπὸ τῶν παιδιῶν του τὴν ἀγγαλιά. Καὶ μέσα

στὴς δάρδαρας φωνὰς τους καὶ μέσα στὴς σπικρακτικὰς κρου- γὰς τῆς γυναικὸς του τῆς δύστυχῆς ἀκούεται καὶ ἡ φωνὴ τοῦ βασιλιά.

Εἶχε λυπηθῇ τὸν κατάδικον καὶ τοῦ χάριξε τὴ ζωὴ.
ΝΙΚΟΣ ΜΑΡΙΝΗΣ

○○○○○○○○○○○○○○○○○○

NEA BIBLIA

[Κοίνας τὸ βιβλίον ποὶ θὰ διαβῇ ἐπὶ ἀντιθέσιν τοῦ περιοδικοῦ].

ΔΗΜ. Γ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ: Διηγήματα—Ἐκδό- τικὸς Γ. Ν. Σιδέρης—Ἀθήναι.

Σ' αὐτὸ τὸν τόμον ἀναφέρονται ὁ κ. Δημόκριτος Καλογε- ρόπουλος μισκὸν τοῦ Διηγήματα καὶ κριτικὰς τῶν ἐν- τυπώσεως, ποῦ εἰς ἐκδόσει δὲ ἐκχωριστοῦς τόμους εἶδω καὶ εἰκοσθέντες χρόνια.

Ἐξο τὴν ἀρχὴν πὸς καθὲ ἔργο πρέπει νὰ κρίνεται ἐπὶ εἶδος του. Καὶ καθὲ ἀναγράφας νὰ κρίνεται ἐπιμόνον μὲ τὴν ἀντιλήψιν του γιὰ τὴν Τέχνην.

Ὁ Παπαδιαμάντης, ὁ Μωραϊτίδης πρέπει νὰ κρί- νονται ὡς ἠθογράφοι καὶ μονάχα ὡς τέτοιον. Ὁ Θεοτό- κης κ' ὁ Παροιστὴς πάλι ἐπὶ εἶδος τους καὶ εἰρήμονα μὲ τὴν ἀρχὴν τους. Ἀδιάφορον ἂν τὸ εἶδος ἐπὶ ὁποῖον κα- ταγίνεται ὁ εἶδος ἀναγράφας δὲ μὲς ἀρετῆς καὶ πρὸς μὴν τὸ ἄλλο. Πρέπει γιὰ μιὰ στιγμὴ ὁ κριτικὸς νὰ ἐκτάσῃ ἂν εἶναι ρομαντικὸς, ἂν εἶναι ρεαλιστὴς καὶ νὰ κρίνῃ μονάχα κριτικῶς, πού θὰ κρίνῃ ἐπιμόνον μὲ τὴν ἀντιλήψιν τοῦ κρινομένου ἀναγράφας τὸ ἔργο του.

Αὐτὸ προσπαθῶν καὶ γὰρ νὰ κρίνῃ μετῶντας τὸ βιβλίον τοῦ κ. Καλογεροπούλου. Καὶ μὲς φαίνεται πὸς τὸ κατόρθωσιν.

Βέβαια τὰ διηγήματα τοῦ κ. Καλογεροπούλου ἀνι- κουν ἐπὶ ρομαντικὴν ἐπιμόνον, ἐπὶ ἐπιμόνον πού τὴν ὀφθαλμὸν ἐπὶ τὸν τόπον μὲς Παπαδιαμάντης, Μωραϊτίδης, κ' ἕνα διὰ ἄλλοι. Μόδα ταῦτα μόνον διηγήματα μὲ δεινὴν γραμ- μέναι, μὲ ἀπλότητα, μὲ μιὰ γλεντικὴ μεγαλοδία. Ἦθος μὲς πού εἰς μισκὸν, ὁ κ. Καλογεροπούλος δὲ γνωρίζῃ τὴ ζωὴ, δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴ ζωὴ, γιὰ τὴν ἀνθρώπιν τῆς ζωῆς. Θὰ εἶπε ἀπαντοῦσα, κῆσοι, μὲ τὰ λόγια τοῦ μεγάλου μας Ποιητῆ, πὸς αἱ ζωὴ γιὰ τὸν καλλιτέχνην δὲν ἔχει σημασίαν, ἀκριβῶς γιὰτὶ εἶναι ἕνα ὄνομα περι- ὀνησαντο· γιὰ τὸν καλλιτέχνην ἔχει σημασίαν τὸ παροῦσι- σμὸς τῆς ζωῆς ἀνάμεικτ' ἀπὸ τὸ πρῶτον τῆς ἰδιοσυγκρα- σίας του, καθὸς αὐτὴ παροῦσιάζεται ἐπὶ ἐνδομυκῶν του. Καὶ μ' ἕν' ἄλλο ἀκόμα πὸς τὸν καιρὸν πού γράφονταν αὐτὰ τὰ διηγήματα δὲν ὑπάρχανε—τοὺλάχιστον ἐπὶ τὸν τόπον μὲς—αὐτὲς οἱ νέες τάσεις, πού παρατηροῦνται ὀφθαλμῶ ἐπὶ τὴν Τέχνην.

Ἀκριβῶς διηγήματα ἐκχωριστοῦς αὐτὸ τὸν τόμον Πρῶτον—πρῶτον τὸ «Ἐπὶ τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ», διη- γημα πού μὲς ἔργον ἐπὶ τὴν ἀποδοχὴν τοῦ Μωραϊτίδου καὶ πού εἶναι καὶ τὸ καλύτερον τῆς συλλογῆς. Ὑστερον ἔρχονται «Τὰ νεκρὰ ἐπιτόμια», «Εἰς τὴν παραλίαν», «Φρόνις», «Παραμυθὴ Πρωτοχρονίδης». Ὅλα διηγητῆς πέννας παιδιῶ.

Τὰ διηγήματα ἀκολουθοῦν ἐντυπώσεως ἀπὸ τὴ ζωὴ, μὲ ἀκριβῆ ψυχολογία γραμμέναι.

MAN. Γ. ΚΡ.

Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ: Ἡ Ἀντιόχεια ἄλλα διηγήματα μετὰ κριτικὴν προλόγον Κ. Παλαμά—Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Ἐλευθερουδάκης».—Ἐν Ἀθήναις 1923.—(Θὰ γράψωμε μὲ ἐπὶ ἐπιμόνον).

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ. ΒΟΥΤΥΡΑ: Ὅνειρον πού δὲν τελειώ- νει καὶ ἄλλα διηγήματα—Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Ἐλευθε- ρουδάκης».—Ἐν Ἀθήναις 1923 (Θὰ γράψωμε ἐπὶ ἐπι- μόνον.)